

О. П. Цуркан, здобувач кафедри
адміністративно-правових дисциплін,
викладач кафедри
тактико-спеціальних дисциплін факультету № 1
Донецького юридичного інституту МВС України

МЕТА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ УКРАЇНИ

У статті проводиться вивчення поняття «мета професійного навчання поліцейських України». Висвітлені основні погляди науковців та нормативні джерела, що визначають особливості організації різновидів професійного навчання та підготовки поліцейських. Зокрема, виявлено, що серед діючих документів лише Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських має визначення поняття «мета» зазначеного процесу. Решта нормативно-правових актів поняття «мета професійного навчання поліцейських» не розкривають, що призводить до наявності низки різноманітних поглядів і тому потребує уточнення. На підставі проведеного аналізу пропонуємо поняття «мета професійного навчання поліцейських» викласти таким чином – безперервний процес набуття та вдосконалення професійних знань, умінь та навичок суб'єктами професійного навчання, здатних забезпечити відповідний рівень їх професійної кваліфікації для подальшої оперативно-службової діяльності, у тому числі відповідну спеціальну підготовку щодо зберігання, носіння, застосування і використання вогнепальної зброї. Сформована мета повністю надає розуміння очікуваного результату всіх видів реалізації професійного навчання поліцейських України, а саме: первинній професійній підготовці; підготовці у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання; післядипломній освіті; службовій підготовці тощо. Запропоноване авторське визначення поняття «мета професійного навчання поліцейських» надане для узагальнення в нормативно-правових актах Національної поліції України і подальшого застосування в наукових дослідженнях.

Ключові слова: Міністерство внутрішніх справ України, Національна поліція України, поліцейський, професійне навчання, нормативно-правовий акт, положення.

O. P. Tsurkan. The purpose of professional training the police officers of Ukraine

The opportunity of obtaining education is considered as an inalienable right of the subjects of a developed society. There is a component of the effectiveness of public life, the performance of socially useful functions by its representatives. However, in this context, the acquisition of educational levels should not be limited to a quantitative indicator of acquired knowledge of people or the level of literacy of the population. When it has the conditions of Ukraine's integration into the European Community and the implementation of reforms, especially in the police, the training of highly skilled specialists for all units is a topical issue. That is why the quality and effectiveness of the training process, the ability of the police to master and use the acquired knowledge in duty for the protection of public order and safety are the main goal of professional training of the police officers in Ukraine.

We believe that the primary goal of professional training of Ukrainian police officers is to formulate a comprehensive police development, when the latter will be interested and focused on further improving its educational and professional level, and the acquired knowledge, skills and these skills will contribute to self-improvement and career growth. On the other hand the professional training of police officers, including the Ministry of Internal Affairs departmental education system, should aim at ensuring that the knowledge gained a foundation for the formation of their own views, legal education and proper ethical behavior. It also helped to understand the policeman's place in society and the amount of responsibility according to the position occupied. It should be noted that the presence of such a multifaceted process as professional training, including policemen, is an obvious indication of the true direction of the reforms that are taking place on the territory of Ukraine and are essential for the formation of civil society.

© О. П. Цуркан, 2019

So, we made a statement, that the purpose of professional training of police officers is the standing process of getting and improving professional knowledge, skills and abilities of staff of professional training. There are faculties of providing the appropriate level of their professional qualification for further operational-service duties and activities, including appropriate special training on carrying and using of firearms.

And in our opinion, the purpose of professional training of the police officers of Ukraine is fully reveals all the main tasks the types of training as: primary vocational training; training in higher education institutions with specific learning conditions; postgraduate education; service training, etc.

Key words: Ministry of Internal Affairs of Ukraine, National Police of Ukraine, police officer, professional training, regulatory act, regulations.

Постановка проблеми. Можливість здобуття освіти розглядається як невіддільне право суб'єктів розвинутого громадянського суспільства, а також як складник ефективності суспільного життя, виконання суспільно-корисних функцій його представниками. Однак у цьому контексті отримання освітніх рівнів не має обмежуватись лише кількісним показником набутих особами знань чи рівнем грамотності населення. Адже в умовах інтеграції України в Європейське співтовариство і проведення реформ, зокрема в поліції, підготовка висококваліфікованих фахівців для усіх підрозділів є нагальним питанням. Саме тому якість і результативність навчального процесу, здатність поліцейських до засвоєння та використання набутих знань під час вирішення службово-бойових завдань з охорони публічного порядку і безпеки є головною метою професійного навчання поліцейських України, до розгляду якої ми безпосередньо перейдемо.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню мети професійної підготовки фахівців різних галузей, в тому числі мети професійного навчання поліцейських, свого часу були присвячені наукові праці таких вчених, як М.І. Ануфрієва, О.М. Бандурки, В.А. Глуховері, І.В. Зозулі, О.Є. Користіна, З.Н. Курлянд, О.В. Негодченко, А.М. Подоляки, І.М. Шопіної, О.Н. Ярмиша та інших. Але переважно їх здобутки були зроблені до прийняття Закону України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 року, і саме тому зазначене питання потребує деталізації.

Результати викладу основного матеріалу. Вивчаючи тлумачення терміну «мета» ми звернулись до офіційного інтернет-видання, що розкриває термінологію української мови. Так, словник української мови визначає мету як «те, до чого хтось прагне, чого хоче досягти; ціль» [1].

Під час здійснення аналізу наукових праць знаходимо власні розуміння вченими зазначеного питання. Зокрема, О.П. Єгоршин розкриває мету професійної підготовки, що є тотожним поняттям «професійного навчання», як процес, що здійснюється з метою одержання певної професії або спеціальності тим чи іншим працівником і обов'язково передбачає різні рівні підготовки [2].

Доповнюючи це визначення, ряд російських науковців (зокрема у сфері гірничої справи, такі як Квагінідзе В.С. і Козлов В.А.) з посиланням на закон Російської Федерації «Про освіту» вказують, що професійна підготовка має на меті прискорене отримання особами, що навчаються, навичок, необхідних для виконання визначеної роботи, групи робіт. Саме тому професійна підготовка може бути отримана в освітніх закладах навчальної професійної освіти, а також в освітніх підрозділах організацій, що мають відповідні ліцензії [3, с. 10].

Українські ж вчені, зокрема І.М. Шопіна, зазначають, що «мета професійної підготовки формується зовні системи освіти, зумовлена потребами суспільства та особистості та являє собою «замовлення» на підготовку спеціалістів. До того ж професійна підготовка повинна віддзеркалювати не лише сучасний стан науки, техніки, виробництва, суспільних відношень, а й перспективу їх розвитку. Формування мети професійної підготовки має починатися з визначення вимог практичної діяльності та трансформації їх в педагогічні цілі» [4].

О.Є. Користін наголошує на співіснуванні поліцейської підготовки та поліцейської освіти. Спираючись на праці німецького дослідника Пітера Доома, науковець вважає, що для

поліції необхідно готувати і фахівців широкого профілю, і фахівців вузької спеціалізації. Констатує при цьому, що нині в поліцейській діяльності котирується не горезвісна робоча сила, а працівник з високим рівнем освіченості, вихованості, професійної навченості, сукупність чого і формує професіоналізм. Саме тому, за визначенням О.Є. Користіна, мета професійної поліцейської освіти – готувати поліцейських-професіоналів будь-якого рангу і для будь-якого виду поліцейської діяльності [5].

З.Н. Курлянд своєю чергою вказує, що мета професійної освіти – загальний і професійний розвиток особистості, становлення її професійної культури. Адже незалежно від того, кого готують професійні навчальні заклади, яку освіту (середню, вищу) вони надають, головним є рівень загальної та професійної освіти і професійного розвитку, який ці заклади забезпечують. Додатково науковець наголошує на необхідності тісного зв'язку середньої, професійно-технічної вищої та післядипломної освіти, що є запорукою реалізації безперервної освіти, освіти впродовж життя, яка має задовольняти потреби особистості в підвищенні кваліфікації чи здобуття нової професії [6].

Державні ж нормативно-правові акти, що регулюють галузь професійного навчання в Україні, містять різні тлумачення мети професійного навчання. Так, наприклад, Розпорядження Кабінету міністрів України від 17 липня 2003 року №436 «Про затвердження Концепції оптимізації підготовки кадрів та організації надання освітніх послуг у навчальних закладах Міністерства оборони, інших центральних органів виконавчої влади, що здійснюють керівництво військовими формуваннями і правоохоронними органами» розкриває мету оптимізації існуючої системи підготовки фахівців як підвищення їх професійного рівня, раціональне використання коштів державного бюджету, що виділяються для такої підготовки, та приведення її кількісних і якісних показників у відповідність до завдань, структури і чисельності Збройних Сил, інших військових формувань і правоохоронних органів [7]. Іншим документом, а саме Постановою Кабінету міністрів України від 06 лютого 2019 року № 106 «Про затвердження Положення про систему професійного навчання держаних службовців, голів місцевих держаних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад» окреслено перелік термінів, що розкривають особливості системи професійного навчання, зокрема, й мету професійного навчання як процес набуття та вдосконалення професійних знань, умінь та навичок учасників професійного навчання, що забезпечує відповідний рівень їх професійної кваліфікації для їх професійної діяльності [8]. А в ст. 8 Закону України «Про зайнятість населення» від 05 липня 2012 року зазначено, що кожен має право на професійне навчання, метою якого є здобуття особою відповідної кваліфікації або приведення її рівня у відповідність до вимог сучасного виробництва та сфери послуг [9].

Враховуючи особливий статус державних службовців, в «Положенні про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції» викладено, що поліцейські, яких вперше прийнято на службу в поліції, проходять професійну підготовку з метою набуття ними спеціальних навичок, необхідних для виконання повноважень поліції, у тому числі відповідну спеціальну підготовку щодо зберігання, носіння, застосування і використання вогнепальної зброї [10]. Метою ж післядипломної освіти як виду професійного навчання поліцейських є задоволення індивідуальних потреб працівників поліції в особистому професійному зростанні, забезпечення потреб держави у кваліфікованих кадрах високого рівня професіоналізму та культури, здатних компетентно і відповідально виконувати свої функції [11].

На відміну від зазначених Положень, Наказом Міністерства внутрішніх справ України від 14 лютого 2008 року № 62 визначена лише мета діяльності закладів вищої освіти шляхом забезпечення умов, необхідних для отримання особою вищої освіти, підготовки фахівців для

органів і підрозділів Міністерства внутрішніх справ України, інших органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій України [12]. Проте саме мета професійної підготовки поліцейських в закладах вищої освіти Міністерства внутрішніх справ України не розкрита, що призводить до наявності низки різноманітних наукових поглядів на зазначене питання і потребує уточнення. Аналогічна ситуація спостерігається і в таких нормативно-правових документах, як Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України та Законі України «Про Національну поліцію», в яких розкривається лише поняття службової підготовки як системи заходів, спрямованих на закріплення та оновлення необхідних знань, умінь та навичок працівника поліції з урахуванням оперативної обстановки, специфіки та профілю його оперативно-службової діяльності [13; 14]. Однак мета безпосередньо службової підготовки законодавчо не визначена, а впливає лише з її суті.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Таким чином, спираючись на погляди науковців та чинні нормативно-правові акти, ми вважаємо, що першочерговою метою професійного навчання поліцейських України є формування всебічного розвитку поліцейського, коли останній буде зацікавлений та орієнтований на подальше підвищення свого освітнього і професійного рівня, а отримані знання, уміння та навички сприятимуть самовдосконаленню і кар'єрному зростанню. Одночасно з цим професійне навчання поліцейських і система відомчої освіти Міністерства внутрішніх справ України мають бути спрямовані на те, щоб отримані знання заклали підґрунтя формування власних поглядів, правової освіченості та належної етичної поведінки, а також сприяли розумінню поліцейським свого місця в суспільстві та обсягу відповідальності відповідно до займаної посади. Адже слід зазначити, що наявність такого багатогранного процесу, як професійне навчання, в тому числі поліцейських, є очевидним свідченням вірного напрямку реформ, що проводяться на території України і є нагальними для формування громадянського суспільства.

Саме тому аналіз наведених джерел надав можливість сформулювати зазначене поняття. Отже, мета професійного навчання поліцейських – безперервний процес набуття та вдосконалення професійних знань, умінь та навичок суб'єктами професійного навчання, здатних забезпечити відповідний рівень їх професійної кваліфікації для подальшої оперативно-службової діяльності, у тому числі відповідну спеціальну підготовку щодо зберігання, носіння, застосування і використання вогнепальної зброї.

На нашу думку, сформульована нами мета професійного навчання поліцейських України повністю розкриває всі основні завдання, що закладені в основних видах її реалізації, а саме: первинній професійній підготовці; підготовці у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання; післядипломній освіті; службовій підготовці тощо.

Список використаних джерел:

1. Словник української мови : в 11 томах. АН УРСР. Інститут мовознавства. За ред. І.К. Білодіда. Київ : Наукова думка. 1970–1980. Т. 4. С. 683. URL: http://ukrlit.org/slovnuk/slovnuk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%B0 (дата звернення 20.07.2019).
2. Егоршин А.П. Управление персоналом. Н. Новгород : НИМБ, 1999. с. 122.
3. Квагинидзе В.С., Козлов В.А., Петров В.Ф., Кожевников В.В.. Профессиональная подготовка кадров на производстве. Москва : Издательство Московского государственного горного университета. 2003. Ст. 263.
4. Шопіна І.М. Правові та організаційні засади підвищення ефективності професійної діяльності слідчих органів внутрішніх справ України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків. 2004. С. 148.

5. Користін О.Є. ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО: В ЯКОМУ НАПРЯМУ РУХАТИСЬ? URL: politrada.org/news/profes-yna-osv-ta-pol-tseyskogo-v-yakomu-napryamku-rukhatis/ (дата звернення 20.07.2019).

6. Теорія і методика професійної освіти : навч. посіб. З.Н. Курлянд [та ін.]. за ред. З.Н. Курлянд. Київ. Знання. 2012. Ст. 390.

7. Про затвердження Концепції оптимізації підготовки кадрів та організації надання освітніх послуг у навчальних закладах Міноборони, інших центральних органах виконавчої влади, що здійснюють керівництво військовими формуваннями і правоохоронними органами: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 липня 2003 р. № 436. *Офіційний вісник України* від 08 серпня 2003 року № 30, Ст. 222.

8. Про затвердження Положення про систему професійного навчання держаних службовців, голів місцевих держаних адміністрацій, їх перших заступників та заступників, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад: Постанова Кабінету міністрів України від 06 лютого 2019 року № 106. *Офіційний вісник України* від 07 березня 2019 року № 19. Ст. 43.

9. Про зайнятість населення: Закон України від 07 липня 2012 року № 5067-VI. *Відомості Верховної Ради України* від 14 червня 2013 року № 24, Ст. 1284.

10. Про затвердження Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 16 лютого 2016 року №105. *Офіційний вісник України* від 14 травня 2016 року. № 35. Ст. 81.

11. Про затвердження Положення про організацію післядипломної освіти працівників Національної поліції: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 24 грудня 2015 року № 1625. *Офіційний вісник України* від 16 лютого 2016 року. № 11. Ст. 173.

12. Про затвердження Положення про вищі навчальні заклади МВС: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 14 лютого 2008 року № 62. *Офіційний вісник України* від 28 березня 2008 року. № 21. Ст. 112.

13. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21 січня 2016 року №50. *Офіційний вісник України* від 25 березня 2016 року. № 22. Ст. 42.

14. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. Офіційне видання від 09 жовтня 2015 року. № 40-41. Ст. 1970.